ՈՒԹԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ | ԹԻՒ 2,341 | Կ. ՊՈԼԻՍ, 1904 ՄԱՅԻՍ 27 — 9 ՅՈՒՆԻՍ | 24 Րէպի ւլ էվ., 1322 — 27 Մայիս 1320 | ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

بوزانتيون
اينجه بومى وسياسى غزته، صاحب امتياز ومدير مسئولى
بوزانت كچيان
مطبعه واداره خانه سى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
داره مخصوصه ده در

Բիւզանդիոն

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ — ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

PUZANTION
Journal Arménien Quotidien,
Politique, Financier et Littéraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KÉTCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, № 23-25
CONSTANTINOPLE

ՃԱՊՈՆԱԿԱՆ ՆԱՄԱԿԱՆԻ

ՃԱՊՈՆՑԻ ՍՊԱՆԵՐՈՒՆ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ. — ՀԵՏԱՔՐՔՐԱՇԱՐԺ ՆԿԱՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ. — ՊԱՏԵՐԱԶՄ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԻՃԱԿ ՃԱՊՈՆԻ.

ՆԱԿԱԶԱՔԻ, Ապրիլ 27.

Ճապոնի թերթերն հետաքրքրաշարժ մանրամասնութիւններ հրատարակեցին Բորդ Արթուրի նաւահանգստին այն յարձակման որուն հետեւանքն եղած է Բէդրօբավլովսք զրահաւորին և Մաքարով ծովակալին կորուստը։ Որովհետեւ պատմողները նոյն այն սպաններն են որ գործեցին ամէն բան, կ'արժէ նոյնութեամբ ի մէջ բերել։ Թօկօ ծովակալին կազմած «5րդ թորփիլահալած տորմիղին» սպաներէն մին հետեւեալ կերպով կ'պատմէ եղելութիւնը.—«Թորփիլահալած 4րդ և 5րդ տորմիղներն և թորփիլանաւերն և Բօչիօ Մարու շոգենաւը, որուն մէջ ընդծովեայ ականներ կային, Ապրիլ 11ին մութը կոխելուն պէս ճամբայ ելան այնպիսի կէտէ մը որուն անունը չեմ կրնար տալ։ Ապր. 12ի գիշերը պայծառ էր, երկնային լուսաւորները կ'փայլփլէին մինչեւ ժամ 11, (կէս գիշերուան մէկ ժամ մնացած,) երբ յանկարծ ամպոտեցաւ, և բարակ անձրեւ մը սկսաւ։ Շատ ցուրտ էր, զերոյէն վար 20 աստիճան։ Նաւազներն իրենց հաստ զգեստներն հագած էին, և իրենց վիզը փաթթած էին վեհապետին կողմէ շնորհուած շալը։ Այնչափ սաստիկ էր ցուրտն որ կողմնացոյցները սառեցան, և նաւազներն անոնց չուրջն համախմբեցան՝ իրենց մարմնին ջերմութեամբը զանոնք տաքցնելու։ Բայց ծովուն մէջ ականներ զետեղելու համար, սքանչելի էր այս օդը։ Լոյսերնիս վառած մնաց մինչեւ որ մեր ժամադրավայրին հասանք, բայց Բորդ Արթուրի մօտենալով, մարեցինք լոյսերը։ Մութին մէջ զիրար չկորսնցնելու համար, իւրաքանչիւր նաւ միայն ետեւի կողմէն լապտեր մը դրած էր զոր ետեւէն եկողը միայն կրնար տեսնել, և մէն մի նաւ միւսին հետեւելու պարտաւոր էր։ Գիշերուան դիտակներն ալ ձեռքէ չէինք ձգեր։ Երբ նեղուցին մօտեցանք, Ռուսերն ելեկտրական լուսարձակները մեր վրայ ուղղեցին զանազան բերդերէ, և մեր նաւերը կանգ առին, որպէս զի ջուրը չշարժի, և մեր ներկայութիւնը թշնամին ջուրին վիճակէն չիմանէ։ Մերթ կենալով, մերթ մութ գծին վրայէն քշելով մեր նաւերը, խուսափեցանք թշնամիին աչքերէն, չերեւցանք անոր մարտանաւերուն ալ, և չիտակ Բորդ Արթուրի նեղուցին բերանը մտանք։ Իւրաքանչիւր նաւ իրեն համար որոշուած դիրքը բռնելով, ականները զետեղել սկսանք։ Այս գործով այնքան մտամփոփ զբաղած էինք որ չեմ յիշեր թէ այն միջոցին Ռուսերը թնդանօթ կ'արձակէի՞ն մեր վրայ։ Ական զետեղելը լմնցուցինք կէս գիշերը մէկ ժամ անցած, բայց անմիջապէս դառնալ չուզեցինք, և ըսինք որ աղէկ կ'ըլլայ քանի մը ռումբ նետել սա ելեկտրական լոյսերուն վրայ որով թշնամին շատ կ'խաղայ մեզ դէմ։ Հետեւապէս, իւրաքանչիւր նաւ գնաց ելեկտրական լուսարձակի մը տակը կեցաւ։ Այս պահուս ամենքս ալ բացուեր էինք այն Մարու-ներէն զոր ընկղմեր էինք նեղուցին բերանը, և չիբչիմակ կ'նայէինք մեր գլխուն վերեւ գտնուող ելեկտրական լոյսի կայաններուն։ Մեր նաւերէն ամէն մին կենալով, նշան առաւ, և կրակ ըրաւ ելեկտրական լոյսին։ Տեսանք մեր ռումբին պայթիլը, և հրեղէն կտորներուն չորս կողմ ցրուիլը։ Յետոյ մեր նաւերէն ուրիշ մը կրակ ըրաւ, և սպիտակ պայծառ ելեկտրական լոյսը պզտիկցաւ, աղօտցաւ, և մարեցաւ։ Մեր միւս նաւերն ալ կրակ ըրին ուրիշ լոյսերու վրայ, որոցմէ ոմանք նուազեցան։ Բերդերուն պահապաններն այլ եւս չէին կրնար անգիտանալ մեր ներկայութիւնը, բայց որովհետեւ մեր նաւերը ճիշդ և ճիշդ բերդերուն տակն էին, թշնամին գիտէր որ մեր վրայ կրակ չէր կրնար ընել, ինչպէս որ աշտանակը լոյս չէր տար իր ներքեւը։ Մեր նաւերէն մին կրակ ըրաւ և քաշուեցաւ գնաց սրարշաւ, ուրիշներ ալ կրակ ընելով սահեցան փախան, և շատ չանցած կորսուեցանք խաւարի մէջ, և թշնամին չկրցաւ տեսնել զմեզ։ Երբ կ'քաշուէինք, դիտեցինք որ մեր կրակէն մարած ելեկտրական լոյսը նորէն փայլեցաւ. ուրեմն մեր ռումբը բուն իսկ մեքենան չէր խանգարած, այլ քովի մարդիկը վիրաւորած էր, որք չէին կրցած լոյսին հոգ տանիլ, մինչեւ որ անոնց տեղ ուրիշներ եկան և նորէն լարեցին գործիքը։ Այսպէս մեր տորմիղը քաշուեցաւ Բորդ Արթուրէն, և որոշեալ տեղը գնաց միացաւ Բ. նաւաբաժնին։

«Երբ մեք այս ականները զետեղելու կ'զբաղէինք, թորփիլահալած 2րդ տորմիղը նաւահանգստին բացը կ'կենար։ Այս տորմիղ ճիշդ արշալոյսին տեսաւ Ռուսաց մէկ թորփիլահալածը, և ռումբ մը նետելով ընկղմեց զայն։ (Ռուսերը խոստովանեցան այս կորուստը։) Յետոյ ուրիշ թորփիլահալած մը երեւցաւ, բայց այնքան հեռի էր որ կրցաւ փախչիլ։ Այս թորփիլահալածներ Դալիէնուանի շրջակայքն հետազօտելու ղրկուած էին, և Բորդ Արթուր կ'դառնային։ Ռուս նաւաբաժինն որ մինչեւ այն ատեն ներսը կեցած էր, չէր կրնար հանդարտ կենալ և իր թորփիլահալածներուն վտանգուելին անտարբեր դիտել, ուստի յածանաւ մը դուրս եկաւ զանոնք պաշտպանելու։ Այս պահուս, մեր նախկին կարգադրութեան համեմատ, մեր Գ. նաւաբաժինը նաւահանգստին բացն երեւցաւ։ Այս նաւաբաժինին պաշտօնն էր ո՛չ միայն պահպանել 2րդ թորփիլահալած տորմիղը, այլ և Ռուսաց նաւատորմը գրգռել, փորձել և նաւահանգիստէն դուրս հրապուրել։ 4րդ և 5րդ թորփիլահալած տորմիղներն Բ. նաւաբաժնին քով գացած էին, և հեռուէն կ'լսէինք մեր Գ. նաւաբաժնին ռմբաձգութիւնը։ Ասկէ իմացանք որ թշնամին խոշոր մարտանաւերուն հետ կռիւն սկսեր է։ Մեզ հրաման եկաւ որ Ա. նաւաբաժնին միանանք, և դէպ այն կողմ ուղղուեցանք։ Երբ անոր հետ միանալու վրայ էինք, Գ. նաւաբաժինէն անթել հեռագիր եկաւ՝ ծանուցանող թէ թշնամին մօտենալու վրայ է իր խոշոր նաւերով։ Այն ատեն մեր Առաջին նաւաբաժինը, հետն ունենալով Բ...ն և Նիչինը, շոգեպինդ դէպ յառաջ սուրաց ռազմային կարգով, և եկաւ հասաւ թշնամիին։ Սկիզբէն որոշուած էր որ Առաջին նաւաբաժինը չմասնակցի կռուին, այլ միայն յառաջ խաղայ՝ թշնամին վախցնելու և ետ դարձնելու համար։ Թշնամին որ մինչեւ այն վայրկեանը կ'յառաջանար՝ մեր Գ. նաւաբաժինը զարնելու համար, տեսնելով որ Ա. նաւաբաժինն ալ իրեն կ'սպառնայ, անմիջապէս ետ դարձաւ և դէպ ի Բորդ Արթուրի նեղուցն ուղղուեցաւ, ուր դրեր էինք ականները։ Երբ Բէդրօբավլովսք ընկղմեցաւ, իմ նաւս հեռուն էր դէպ ետեւ։ Բայց ինչպէս որ մեր առջեւէն կեցած նաւերը տեսան, Բէդրօբավլովսք յանկարծ կանգ առաւ, և մակոյկ մ'իջեցնել փորձեց, և սա հասարակ խանգարեալ երեւոյթ մ'ունեցաւ։ Ապա ահագին քանակութեամբ շոգի պոռթկաց, դէպ ի վեր խոյացաւ, և հասկցանք որ ականի մը զարնուեր է։ Երբ շոգին անհետ եղաւ, Բէդրօբավլովսք մէջտեղ չկար, և կայմերուն գլուխը միայն ջուրէն վեր էր։ Իմ կարծիքովս, նախ ականի մը զարնուեցաւ և վնասուեցաւ, յետոյ ուրիշի մը դպաւ, որ ան ալ կաթսաները պայթեցուց։ Հետեւեալ օրը մեր թորփիլահալած տորմիղին հրաման եկաւ աղէտին վայրն երթալու և թշնամիին պատահող ո՛ և է ծածանող առարկայ հաւաքելու։ Հոն ուր ռուս թորփիլահալածն ընկղմած էր, գտանք ազատարար բաճկոն մը և մաս մը տապանէն։ Այս պահուս Բորդ Արթուրի բերդերը կրակ կ'ընէին մեր վրայ, բայց մեր մարդիկը կարեւորութիւն չտուին, և «կրակ կ'ընեն կոր» ըսին միայն։»

*** Վերեւ յիշուած Բօչիօ Մարու շոգենաւուն նաւազներէն մին Նակազաքիէն անցնելուն հետեւեալը պատմեց Ճապոնցի խմբագրի մը. — «Մեր նաւուն հրաման տրուած էր ականներ դնելու Բորդ Արթուրի նեղուցին բերանը։ Ամսոյս 10ին զանոնք առինք նաւուն մէջ, տեղէ մը զոր չեմ կրնար ըսել ձեզ։ Մեր նաւուն կը հրամայէր Օտա նաւապետը, որուն հետ գտնուող սպաներն էին ճարտարագէտ տեղակալ մը, և վիրաբոյժ տեղակալ մը, 50 նաւազներով և երեք արագաձիգ թնդանօթներով։ Ապրիլ 11ին ճամբայ ելանք՝ Ա., Բ. և Գ. նաւաբաժիններով (խոշոր մարտանաւեր) և 2րդ, 4րդ և 5րդ թորփիլահալած տորմիղներով ու թորփիլանաւերով, նաեւ կարգ մը լաստանաւերով զորոնք մեր ետեւէն կ'քաշէինք։ Հետեւեալ օրն հասանք կղզի մը որուն անունը չեմ կրնար ըսել։ Նոյն գիշերը Բօչիօ Մարու թորփիլահալածն և թորփիլանաւք բաժնուեցան նաւատորմէն, և դէպ ի Բորդ Արթուր ուղղուեցան։ Երբ կ'բաժնուէինք, մէն մի զրահաւոր կամ յածանաւ այս նշանն ըրաւ մեզ. «Կ'...» Մեր նաւազք շատ ոգեւորուած և տաքցած էին իրենց առջեւ գտնուող գործին վրայ։ Երբ ականները ծովը իջեցնելու և զետեղելու ժամն հասաւ, բոլոր լոյսերը մարեցինք։ Նաւատորմէն բաժնուելէն ետքը, չորս ժամ շոգեպինդ ընթացանք մինչեւ որ հասանք որոշեալ տեղը, և նոյն պահուն Ռուսաց ելեկտրական լոյսերն ամէն կողմէ, կ'խուզարկէին ծովուն երեսը, բայց որովհետեւ անձրեւ կուգար, ճառագայթներն այնքան չէին թափանցեր, և ընդհակառակն օգտակար եղաւ մեզ, զի օդին գոցուելէն ետքը, դէպ ի Բորդ Արթուր մեր ճամբան գտնելու դիւրութիւն ունեցանք Ռուսաց լոյսին շնորհիւ։ Մեր նաւազներն ուրախութեամբ կ'ըսէին թէ «թշնամին մեզ կ'օգնէ նաւահանգիստը գտնելու»։ Եւ քաջաբար խիզախեցինք ու մօտեցանք այն ինչ շոգենաւուն զոր յառաջագոյն ընկղմեր էինք նեղուցը փակելու համար։ Այս պահուս բերդերուն զիրար խաչաձեւող լուսարձակները մեզ օգնեցին բուն որոշեալ կէտը գտնելու, և հասկցանք՝ երբ հասանք նեղուցին բերանը։ Կէս գիշերը մէկ ժամ անցած, գտանք որոշեալ վայրը, և նաւապետ Օտա հրաման տուաւ լռամով իջեցնելու ականները։ Անոնք որ այս գործը պիտի կատարէին՝ մեծաւ զգուշութեամբ նաւէն իջուցին մեքենական ականները։ Ժամանակէ մ'ի վեր արդէն կազմ և պատրաստ կ'կենային՝ նաւապետէն հրաման ստանալու պէս զանոնք իջեցնելու՝ շոգենաւուն թէ՛ մէկ թէ միւս կողմէն։ Ապա կամաց կամաց դէպ ետ գացինք։ Կ'վախնայինք որ մինչ անշարժ կեցեր էինք, և շարժել չէինք կարող, մի՛ գուցէ թշնամին տեսնէր զմեզ, լոյսերը մեր վրայ պտտցուցած պահուն, զի չէինք կրնար փախչիլ լոյսէն։ Թշնամին կրնար այն ատեն հասկնալ թէ ի՛նչ ըրինք, և ականները վերցնել կամ նոյն պահուն ռումբ տեղացնելով մեր վրայ, ոչնչացնել զմեզ վայրկենապէս, զի ականներէն միայն մէկ հատին ռումբ դպչիլը բաւական էր որ փշրուէինք, կտոր կտոր ըլլայինք ամենքս ալ։ Ուստի, քիչ մը բացուելէ ետքը, շոգեպինդ վազեցինք փախանք։ Ժամ երկուքին ետ կ'դառնայինք, երբ անթել հեռագրով հրաման եկաւ մեզ այն ինչ տեղն երթալու։ Գացինք հոն, և լոյսը ճեղքուած էր, երբ Բորդ Արթուրի կողմէն որոտումներ լսեցինք։ Բանէ մը լուր չունէինք, և երբ հետեւեալ օրը միջօրէէն ետքը ժամ 4ին միացանք գլխաւոր նաւատորմին, թէ՛ Ա. և թէ Բ. նաւաբաժիններուն ծովակալի զրահաւորներէն նշանացի ծանուցեցին մեզ՝ «...» Երբ մօտեցանք, մէն մի մարտանաւ զատ զատ շնորհաւորեց զմեզ շատ ուրախալի կերպով։ Ի սկզբան կարծեցինք թէ այնքան վտանգաւոր գործէ մը ողջամբ դարձած ըլլալնուս համար էր այս միահաղոյն խրախուսանքը, զի չէինք յուսար որ ողջ կ'դառնայինք։ Այսքան եռանդագին ընդունելութիւն մը չենք յիշեր նոյն իսկ չինաճապոնական պատերազմին ատեն։ Ետքէն հասկցանք որ Բէդրօբավլովսքի ընկղմիլը մեզ կ'վերագրուէր։ Մեր ընկերակիցներէն այսպիսի ընդունելութիւն մը վայելելու համար, արդարեւ կ'արժէր ապրիլ, և տեսնել։ Կ'կարծէինք թէ կ'երազէինք, երբ այսպէս երկու ծովակալներ և բոլոր մարտանաւերը կ'շնորհաւորէին զմեզ։ Մեզմէ ոմանք ուրախութեան և հպարտութեան արցունքներ կ'թափէին։ Նոյն օրն իսկ մեր ընկերներն իմացեր էին թէ Լոնտոնէ հեռագիր մը եկեր է տեղ մը, ուստից հասեր է նաւատորմին՝ անթել հեռագրով, ծանուցանող թէ թշնամիին ծովակալի զրահաւորն ընկղմած է մեր դրած ականներով, և թշնամի ծովապետն ինք ևս մեռնողներուն մէջ է։ Երբ ասիկա իմացանք, մեք ևս մասնակից եղանք մեր ընկերներուն ուրախութեան։»

*** Ուրիշ սպաներ ալ լուր տուին Ճապոնցի խմբագիրներու թէ Բորդ Արթուրի առջեւ ընդծովեայ ականներ դնելու համար թորփիլահալածները 20—25 վայրկեան աշխատեցան, իսկ Բօչիօ Մարու 10 վայրկեանի մէջ դրաւ և քաշուեցաւ։ Ապրիլ 13ի առտուն ռուս թորփիլահալածին ընկղմելուն գալով, միայն մէկ ռումբ բաւական եղաւ, և ռուս նաւազներն օգնութեան համար կոչում ըրին Ճապոնցիներուն, որք կ'մօտենային մարդիկն ազատելու, երբ յածանաւ մը դուրս ելաւ Բորդ Արթուրէն և կրակ ըրաւ Ճապոնցիներուն վրայ որք այն ատեն ետ քաշուեցան, և ռուս նաւազներն ընկղմեցան։ Ճապոնցի նաւազները դիտել կուտան թէ Բորդ Արթուրի վրայ գիշերային առաջին յարձակումէն ի վեր օդը միշտ նպաստաւոր եղած է կատարելի գործին համար, մանաւանդ երբ ականներ դնել պէտք էր ծովուն մէջ, այնպէս որ նաւատորմին մէջ առած կարգ անցած է թէ «Երբ Թօկօ Սան (Պապա Թօկօ կամ Տէր Թօկօ) կ'երեւի հորիզոնին վրայ՝ ամպերը կ'փարատին, և օդը կ'բացուի։»

*** Ճապոնի ներքին վաճառականութիւնը դեռ չի վնասուիր պատերազմէն։ Պատերազմին ծագման օրերը ճապոնական արժէթուղթերը շատ ինկան, բայց անկէ ի վեր հետզհետէ վրայ դրին, և հիմակ աւելի բարձր են քան պատերազմին սկիզբը։ Սեղանաւորական հետաքրքրաշարժ դէպք մ'է որ Ճապոնցիները Լոնտոնի մէջ կ'գնեն ճապոնական արժէթուղթերը, և Ճապոն կ'բերեն, ուր շահով կ'ծախեն, զի Ճապոնցիք իրենց արժէթուղթերն աւելի կ'արժեցնեն քան օտարները։ (...ի գործողութեան յաջողագոյն ձեւ մը։) Ներքին վաճառականութեան դանդաղութեան մասնաւոր ճիւղն են պերճանքի առարկաները միայն, և Քիօթոյի մետաքսեղէնի վաճառականներն են որ կ'գանգատին։

*** Ճապոնցիք հոգ կ'ընեն իրենց երկրէն ոսկեդրամին դուրս ելնելուն համար։ Տարւոյս Յունուարի սկիզբէն մինչեւ Մարտի վերջը 41,800,000 իէն ոսկեդրամ արտածեցաւ, և Ճապոնի Պանքային մէջ ոսկիի պահեստն իջաւ 90 միլիոն իէնի։ (Տասն իէն մէկ անգլ. ոսկի կ'ընէ։) Բայց Ճի—Ճի—Շիմբօն կ'հաւաստէ թէ վախնալու բան չկայ, զի սովորական ժամանակներու մէջ ալ, Ճապոնի ներածումները տարւոյն առաջին կիսուն մէջ արտածումներէն աւելի կ'ըլլան, մինչ երկրորդ վեցամսեային մէջ միշտ արտածումներն աւելի ըլլալով, ոսկին կ'դառնայ Ճապոն։ Մ. Նահանգները շատ լաւ կ'գնեն ճապոնական թէյ, մետաքս և հետաքրքրաշարժ առարկաներ զորոնք շինելու այնքան մեծ յաջողութիւն ունին ճապոնցի արհեստաւորք։ Եւ յետոյ, ի նախատեսութիւն պատերազմի, և տուրքերուն բարձրացման, ճապոնցի վաճառականք սովորականէն շատ աւելի շաքար և քարիւղ ներածեցին։ Նաեւ, շատ մը ոսկի դուրս ելաւ երկրէն, զի ճապոնական շոգենաւերն այլ եւս օտար երկիր չեն ղրկուիր, նաւատորմի պէտքերուն կ'գործածուին, կամ միայն ներքին վաճառականութեան, որով օտար երկիրներու հետ ապրանքներու և ճամբորդներու փոխադրումն օտար շոգենաւերու միջոցաւ տեղի կ'ունենայ, որոց վճարուած բեռնագինը Ճապոնէն արտածուած ոսկեդրամ է։ Ճապոնի ծովային գլխաւոր ընկերութիւնը, իր բոլոր շոգենաւերուն Տէրութեան կողմէ գործածուելուն համար, ստիպուեցաւ իր գործերուն համար վարձել 16 անգլ., 3 գերմանական և 3 նորվեկեան շոգենաւ։

*** Դեռ յայտնի չէ թէ պատերազմին ուղղակի ծախքն ո՞րչափ եղած է Ճապոնի համար։ 10 տարի առաջ, Չինու պատերազմին ատեն, կռուի դաշտին վրայ գտնուող մէն մի զօրական միջին հաշուով օրական հինգ իէն ծախք կ'պատճառէր, բայց արդի պատերազմին մէջ աւելի առաւ կ'ըլլայ։ Եթէ կռուի դաշտին վրայ միշտ 100,000 հոգի գտնուի, օրական մարդ գլուխ հինգ իէնի հաշուով ամսական ծախքը կ'ըլլայ մէկ ու կէս միլիոն ստերլին, մէջը չըլլալով նաւատորմին ծախքը, կ'ըսեն Թօքիոյի թերթերը։

ՎԱՐՁ ՔՕՍԹԵՐ

ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐ ՄԸ

Ծանօթ մանկավարժ Քալանթարեանց էֆ. Հէլէն Քէլլէրի ինքնակենսագրութեան վրայ գրած յօդուածներուս առթիւ նամակ մ'ուղղելով խմբագրութեանս, դիտել կուտայ թէ բացարձակապէս անընդունելի է որ կատարելապէս խուլ, համր, կոյր մէկը կարենայ ուսեալ մէկն ըլլալ. «Օրիորդն անխուսափելի կերպով կա՛մ քիչ մը կ'տեսնէ և կամ քիչ մը կ'լսէ, եթէ միայն ճիշդ է պատմուածը։» Հակառակ պարագային, Քալանթարեանց էֆէնտի «կոյր, համր, խուլ»ի խնդիրը «ամերիկեան առասպել» կ'համարի, զի «... կոյր, խուլ, համր մէկն ... հնար է» որ կարենայ այն աստիճանին գալ, ուր եկած է տեղեկութիւնս Ամերիկուհին՝ Միս Հէլէն Քէլլէր։ Կ'խոստովանիմ որ մանկավարժական և հոգեբանական խնդիրներու մէջ շատ խորամուխ եղած չեմ, բայց կարդացած գիրքերս, քննած իրողութիւններս, տարբեր եզրակացութեան մը կ'բերեն զիս Պրուսայաբնակ յարգելի մանկավարժէն, որ՝ իբր երկարամեայ փորձառութեան տէր մասնագէտ մանկավարժ —հոգեբան, իր պատճառներն ունի տարակոյսի տակ ձգելու խուլ, համր, կոյրի մը մտաւոր զարգացման խնդիրը։ Անշուշտ իր պատճառաբանութիւնները պիտի լսենք օր մը, բայց առ այժմ կարելի չէ երկբայիլ Հէլէն Քէլլէրի կատարելապէս խուլ, բացարձակապէս համր (այս երկու թերութիւններն իրարու զուգորդուած են արդէն, ըստ կազմախօսութեան՝ խօսելու կարողութիւնն հետեւութիւնն ըլլալով լսելու կարողութեան), և բառին ամենալայն իմաստովը՝ կոյր ըլլալուն։ Ասիկա ո՛չ միայն իր, այլ իրեն այցելող շատ մը ստականաւոր բրոֆէսէօրներու և բժիշկներու վկայութեամբ կ'բացայայտուի։ Կարելի չէ նաեւ կասկածի տակ ձգել Հէլէն Քէլլէրի մտաւոր բարձրագոյն կրթութեան խնդիրը, որովհետեւ այս հռչակաւոր Ամերիկուհին առաջին անգամ չէ՛ որ իրեն վրայ խօսեցնել կուտայ։ Ամերիկայէ դուրս ամէն երկիրներու լրագիրներ միշտ արձագանգ եղած են իր հռչակելի օրըստօրէական յառաջդիմութիւններուն։ Մանկավարժական թերթեր միշտ զբաղած են իր վրայ տրուած տեղեկագիրներով, և եթէ զարմանալի պարագայ մը տեսնուած է, այն ալ իր աննկուն կամքն է, որով կարող եղած է մինչեւ իսկ ... իր քովիններուն խուչափողային շարժումներն ուսումնասիրելով։ Իրեն համար ... կոչուած բառը գոյութիւն չունի. բաւ է որ ..., ... թէ զինք շրջապատողներն ունին այս ինչ կարողութիւնը, որմէ զուրկ է ինք, և՝ հակառակ ուրիշներու յորդորներուն թէ չփորձէ ընել զայն, զի կրնայ ըլլալ որ ձախողի, և այն ատեն աւելի դառնակսկիծ ըլլայ իր վիճակը, Հէլէն Քէլլէր պիտի ճգնի, տագնապի և պիտի յաջողի։ Ստուար թղթակցութիւն մ'ունի Ամերիկացի նշանաւոր քերթողներու և գրագէտներու հետ։ Հէլէն այդ նամակներն և գիրքը ... է Պրայլի գրութեամբ գրի մեքենային վրայ և ուրիշներ արտագրած են հոն գնդիկներու միջոցաւ գրուածները։ Վերջապէս, Մարք Թուէնի այն վկայութիւնը թէ Հէլէն Քէլլէր Նաբոլէոնի հետ դարուս ամէնէն նշանաւոր անձնաւորութիւնն է, բաւական պէտք էր ըլլալ, կարծեմ, այսպիսի բացայայտ իրողութիւն մը «ամերիկեան առասպել»ի մը հետ չշփոթելու։ Բայց, բուն իսկ հոգեբանական հայեցակէտէ քննելով Հէլէն Քէլլէրի պարագան, ինչո՞ւ չընդունիլ որ բացարձակապէս կոյր, խուլ, համր մէկը կրնայ մտաւորական կրթութեան բարձրագոյն աստիճաններուն բարձրանալ։ Կոյր, խուլ, համր մը զգացողութենէ զուրկ չէ. ընդհակառակն շատ աւելի զարգացած զգացողութիւն ունի քան շատ մարդիկ, և զգացողութիւնն ըլլալով գլխաւոր աղբիւր շատ մը գաղափարներ և ծանօթութիւններ տալու մեզ, հետեւաբար, կոյր, խուլ, համր մէկը պիտի կրնայ մաս մը նախնական գաղափարներ ստանալ, լոկ իր զգացողութեան շնորհիւ։ Զայս կ'տեսնենք արդէն Հէլէն Քէլլէրի մտաւորական կրթութեան պատմութիւնը կարդալով։ Արեւի ճառագայթներու, անձրեւի կաթիլներու զգացողութիւնն առնելով է որ ապա պիտի ըմբռնէ անոնց կարեւորութիւնը. այս գաղափարներն և ուրիշներ, ... և ... ճամբով (և, ինչպէս տեսանք, Հէլէն Քէլլէր մեծ փափաք ունի իր ստացած ծանօթութիւններն հաղորդելու), պիտի բերեն զինք Մայր Բնութեան գաղափարին, և անկից, Գերագոյն Ստեղծիչին, Աստուծոյ գաղափարին։ Բայց արդէն, Գոնտիյագ ... նոյն իսկ որ արձան մը պիտի կրնար բանականութիւն ստանալ, եթէ կարելի ըլլար զգացողութիւն տալ անոր։ Ինք չէ՞ որ կ'ընդունի թէ զգացողութիւնն սկիզբն է ամէն ծանօթութիւններու։ Բայց խնդրոյն աւելի լրջօրէն ուսումնասիրութիւնը ձեռնհասներու թողլով, սա միայն պիտի կրկնեմ հոս թէ կոյր, համր, խուլի մը մտաւորական բարձր կրթութիւն մը ստացած ըլլալուն իրողութեան առջեւ կ'գտնուինք, հետեւաբար, ... և առասպելի ենթադրութիւններ ձրի կասկածներ են լոկ։

ՊԱՐՈՅՐ

Ընկերային Հարցեր

ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԲԱՐԲԱՐՈՍՈՒԹԻՒՆ

Սոյն վերնագրով Խմբագրական մը տեսնուեցաւ Բիւզանդիոնի 2295 թիւին մէջ, ուր քաղաքակրթութեան մասին պարզուած էին հոյակապ իմաստասէր—վիպասան Կոմս Տոլստոյի տեսութիւնները։ Տոլստոյ՝ հակառակ բազմաթիւ նշանաւոր ընկերաբաններու կարծիքին՝ կ'պնդէ թէ Բնութեան ամենէն աւելի մօտ եղած վիճակն ամենէն աւելի ըղձալի վիճակն է մարդուն համար և անխառն բարիք մը չի դաւանիր քաղաքակրթութիւնը։ Չենք յաւակնիր այս հանգոյցը լուծել, և շատ դժուար է հրապարակաւ ռուս իմաստասէրին տարակարծիք երեւիլ, սակայն կը փափաքինք պարզել մեր համոզումները, յուսալով որ թերեւս անոնց մէջ ալ ի նկատ առնուելու արժանի կէտեր գտնուին։

Քաղաքակրթութիւն ըսելով կ'հասկնանք մարդուն և անոր վերաբերեալներուն հա-

ՆՈՐԱԳՈՅՆ ԱՐԿԱԾ ՇԷՐԼՕՔ ՀՕԼՄՍԻ

ՈՐՍԻ ՇՈՒՆԸ (13)

Դ.— ՍԸՐ ՀԷՆՐԻ ՊԱՍՔԸՐՎԻԼ

— Ուրեմն ժամն 2ին նորէն կ'տեսնուինք։

Երբ մեր այցելուները դո՛ւրս ելան, մէկ վայրկեանի մէջ Հօլմս թոյլ երազող մարդու ձեւը փոխելով գործի մարդ մ'եղաւ։

— Շուտո՛վ, Ուօդսը՛ն, ըսաւ, գլխարկդ և կօշիկներդ հագիր, վայրկեան մ' իսկ պէտք չէ կորսնցնել։

Ինք ալ իր զարդասենեակը խուժելով քիչ յետոյ վերադարձաւ զգեստաւորուած։ Միասին փութով իջանք սանդուղներէն, փողոցին մէջ Տոքթըր Մօրթիմըր և Պասքըրվիլ դեռ կ'տեսնուէին, մեզմէ գրեթէ 200 եարտա հեռաւորութեամբ, Օքսֆորտ փողոցին կողմը։

— Վազե՞մ ես և կեցնե՞մ զանոնք։

= Ամենեւի՛ն, սիրելիս Ուօդսըն։ Ես շատ գոհ կ'մնամ, եթէ միշտ քովէս երթաս այսպէս, եթէ դուն ալ ինձմէ գոհ ես։ Մեր բարեկամներն անխելք մարդիկ չեն, ի՛նչ գեղեցիկ առաւօտ է և ի՛նչ լաւ կ'քալէ մարդ։

Հօլմս հետզհետէ քայլերը փութացուցած ըլլալով, մեր միջեւ եղած հեռաւորութիւնը հարիւր եարտայի իջած էր։ Անգամ մը բարեկամները կանգ առին և խանութի մը ցուցափեղկէն ներս նայեցան. Հօլմս անոնցմէ ետք միեւնոյն բանը ըրաւ։ Վայրկեան մը վերջը գոհունակութեան ճիչ մ'արձակեց, և երբ նայեցայ այն ուղղութեամբ ուր իր աչքերը սեւեռած էր, տեսայ կառք մը՝ մէջը մէկ հոգիով. այդ կառքն որ փողոցին միւս կողմը կանգ առած էր, հիմա դանդաղօրէն առաջ կ'երթար։

— Ահա՛, հոս է մեր մարդը, Ուօդսը՛ն։ Եկուր նայիմ, գոնէ աղէկ մը երեսը կ'նայինք, եթէ ուրիշ բան չկրնանք ընել։

Նոյն միջոցին տեսայ որ սեւ, թաւ մօրուքով ու զոյգ մը սուր աչքերով մէկը մեր վրայ սեւեռեց ակնարկը կառքին կողմնակի պատուհանէն։ Բայց բոլէական արագութեամբ կառքին վերնադուռը գոցուեցաւ, կառապանին հրաման մը տրուեցաւ և կատաղի արագութեամբ մը կառքը Րիճընդ փողոցէն սկսաւ սուրալ։

Հօլմս անձկութեամբ չուրջը նայեցաւ, ուրիշ կառք մը գտնելու համար, բայց պարապ կառք չկար։ Այն ատեն յառաջ նետուեցաւ կատաղութեամբ, մարդը հալածելու համար, բայց կառքը շատ աւելի արագ երթալուն շուտով անհետացաւ։

— Սա նայէ, հիմա տեսա՞ր եղածը, ըսաւ Հօլմս դառնութեամբ. ասանկ ձախորդութիւն մը միթէ կ'անցնի՞։ Ուօդսը՛ն, Ուօդսըն, եթէ պարկեշտ մարդ մ'ես, այս պարագան ալ պիտի արձանագրես անշուշտ և իմ յաջողութիւններուս դէմ պիտի դնես։

= Ո՞վ էր այդ մարդը։

— Չեմ գիտեր։

= Լրտե՞ս մը։

— Թերեւս. մեր իմացածներէն յայտնի եղաւ որ Պէսքըրվիլ հոս գալէն ի վեր մեծ աչալրջութեամբ կ'լրտեսուի մէկու մը կողմէ. ուրիշ ի՛նչ կերպով այսքան շուտ կրնար գիտցուիլ թէ Նորթըմպըրլէնտ Պանդոկ իջեւանած էր։ Քանի որ առաջին օրը լրտեսած էին զինքը, կ'հետեւցնեմ որ երկրորդ օրն ալ պիտի լրտեսեն։ Թերեւս դիտեցիր որ քիչ առաջ մեր սենեակին մէջ երկու անգամ պատուհանին առջեւ գացի, մինչ Տոքթ. Մօրթիմըր իր առասպելը կ'կարդար։

= Այո, միտքս եկաւ։

— Փողոցին մէջ դեգերողներ կ'փնտռէի, բայց ո՛չ ոք տեսայ։ Գործնիս խելացի մարդու հետ է, Ուօդսըն։ Ասիկա խորունկ խնդիր մ'է, և թէպէտ տակաւին չեմ հասկցած թէ մեզի հետ շօշափման մէջ գտնուող ոյժը բարեգո՞րծ է թէ չարագործ, բայց կ'զգամ որ ոյժ մը և նպատակ մը կայ մեր դէմ։ Երբ մեր բարեկամները մեզմէ զատուեցան, անմիջապէս անոնց հետեւեցայ, յուսալով որ իրենց անտեսանելի լրտեսը կ'գտնեմ. բայց ասիկա այնքան խորամանկ մէկն է եղեր որ կառք մ'առեր է իր տրամադրութեան տակ, այնպէս որ կրնար թէ՛ անոնց ետեւէն երթալ դանդաղօրէն և թէ անոնց քովէն սուրալով անցնիլ, առանց ուշադրութիւն գրաւելու։ Այս կերպով կարող կ'ըլլար հետեւելու նաեւ անոնց, եթէ կառք ալ նստէին։ Բայց բոլոր այս առաւելութիւններուն հետ մէկ անպատեհութիւն ունի այդ ճարպիկութիւնը։

= Կառապանը կ'հասկնայ ամէն բան։

— Ատիկա շատ ճիշդ ըսիր։

= Մեղք որ կառքին թիւը չնայեցանք։

— Սիրելիս Ուօդսըն, որքան ալ անճարակ ըլլամ, հարկաւ միտքդ չես անցըներ որ թիւը նշանակած չըլլամ։ 2704, ահա մեր մարդուն թիւը. բայց առ այժմ ատիկա պէտք չէ մեզի։

= Չեմ հասկնար թէ ատկէ աւելի ի՛նչ կրնայիր ընել։

— Երբ կառքը նշմարեցի, պէտք էր որ անմիջապէս ետ դառնայի և հակառակ ուղղութեամբ քալէի։ Յետոյ պէտք է որ ուրիշ կառք մը վարձէի և բաւական հեռուէն միւսին հետեւէի, կամ աւելի լաւ կ'ըլլար, եթէ ուղղակի Նորթըմպըրլէնտ Պանդոկ երթալով հոն սպասէի։ Երբ մեր անծանօթը Պէսքըրվիլը լրտեսէր մինչեւ իր տունը, ես ալ միեւնոյնն իրեն ըրած պիտի ըլլայի։ Բայց հիմա, եղածն այն է որ անխորհուրդ փութկոտութեամբ մը, ուրկէ օգտուեցաւ մեր թշնամին իր արտասովոր կարգի փութաշարժութեամբը, ինքզինքնիս մատնեցինք և մեր մարդը կորսնցուցինք։

Այս խօսակցութեան միջոցին սկսած էինք կամաց քալել Րիճընդ փողոցէն, իսկ Տոքթ. Մօրթիմըր, իր բարեկամին հետ շատոնց արդէն աներեւոյթ եղած էր։

— Այլ եւս օգուտ չունի անոնց հետեւելնիս, ըսաւ Հօլմս։ Ստուերն աներեւոյթ եղաւ և այլեւս չպիտի վերադառնայ։ Հիմա նայինք թէ ձեռքերնուս տակ ի՛նչ միջոցներ ունինք, և զանոնք գործածենք։ Կառքին մէջի մարդուն դէմքը աղէկ մը տեսա՞ր։

= Մօրուքը միայն լաւ մը տեսայ և կ'կարծեմ թէ կեղծ մօրուք մ'էր։ Այդքան փափուկ պաշտօն մը ստանձնող խելացի մէկն հարկաւ իր դէմքը կեղծելու համար մօրուք գործածած է։ Այս կողմ եկո՛ւր, Ուօդսըն։

Նոյն պահուն Շէրլօք Հօլմս մտաւ պաշտօնատուն մը, որուն անօրէնը սիրով ողջունեց զինքը։

— Ա՛հ, Ուիլսըն, ըսաւ, կ'տեսնեմ որ տակաւին չէք մոռցեր այն պզտիկ ծառայութիւնը զոր մատուցի ձեզ։

= Ոչ, տիար, հարկաւ չեմ մոռնար։ Դուք համբաւս, թերեւս կեանքս ալ փրկեցիք։

— Սիրելիս, կ'չափազանցէք։ Ուիլսը՛ն, կարծեմ ձեր տղոց մէջ Քարթրայթ անուն մէկն ունէիք որ մեր հետախուզութեանց միջոցին բաւական ճարտարութիւն ցոյց տուաւ։

= Այո, տակաւին քովերնիս է։

— Կրնայի՞ք կանչել զայն։ Շնորհակալ եմ. խնդրեմ, սա հինգ ոսկինոցը մանրեցէք։

Տասնեւչորս տարեկան մանչուկ մը, վարվռուն դէմքով, անմիջապէս համբաւաւոր գործակալին առջեւ յարգանքով կեցաւ։

Sir Arthur Conan Doyle

Թարգմ. ԼԵՒՈՆ ՔԻՐԻՇՃԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԿՈՒՍԻՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ
ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ
ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԿՈՒՍԻՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ
ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ԳՈՐԾԱԴԻՐ ԿՈՄԿՈՒՍԻՆ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ
ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ ԿՈՄԿՈՒՍԻ ԵՎ ՀՀ ԳԱԱ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԱՇԽԱՏԱՎՈՐՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԱՐՎԵՍՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀՀ

լով, Մաճառ իշխաններէն Ռաքոճիի և իր երեք ընկերներուն գերեզմաններն այցելած էր։ Սապաւ կ'ծանուցանէ թէ Կայսերական Իրատէ մը արտօնած է Ռաքոճի իշխանին նշխարներուն փոխադրումն ի Մաճառաստան։ Հետեւապէս Մաճառ պատուիրակութիւն մը ի մօտոյ Ռոտոսդօ պիտի երթայ այս նպատակաւ։

ԵԼԱԿԻ ԶՈՀԵՐԸ.—Կրնայի՞ք երեւակայել թէ ո՛րքան փափուկ և անմեղ պտուղ մը, ինչպէս է ելակը, իր զոհերը ունենայ։ Առնավուտքէօյի արտերուն ելակի բոյրը՝ իր արբշռուն հմայքը կ'տարածէ մինչեւ Բերա, Փափազ—Քէօբրիւ, կամ Բանկալթի, և երեք Յոյներ, առտուն կանուխ, Նաւակով, Առնավուտքէօյ կ'փութան։ Երեկոյին, մայրամուտին, երբ հորիզոնին վրայ ելակի ու վարդի երանգը կ'թրթռայ, միսթիքական բոյրով անէացած, կ'ընկողմանին նաւակին մէջ, յանձնելով ինքզինքնին նաւուն մեղմ օրօրումներուն, և ակնարկնին՝ հորիզոնի հմայքին. Իրենցմէ մէկուն անզգոյշ շարժումը պատճառ կ'ըլլայ սակայն որ նաւակը շրջելով դագաղի վերածուի. Նաւավարն աճապ ու կաղզօյր, կ'փրկէ ինքզինք օգնութեան փութացող նաւակներէն մէկուն փարած, մինչ տարաբախտ յոյները, ելակի խնկութենէն գինովցած, անզօր, պարտասած կ'գտնեն ինքզինքնին՝ շարժում ընելու, և կ'աներեւութանան ծովուն մէջ։ Հակառակ ամէն խուզարկութեանց, երեւան չեն ելած տակաւին իրենց անկենդան մարմինները։

ՄԱՀԱՑՈՒ ԱՐԿԱԾ.—Դուլէ—գարու, աքարդմանի մը երրորդ յարկի պատուհանին առջեւ առանձին թողուած Հրեայ մանուկ մը երեք արկածով փողոց ինկաւ և վայրկենապէս մեռաւ։

—Առջի օր, Էյուպ, կառապան Սայիճի ձիերը կ'խրտչին և սանձերը խզելով, խօլարչաւ կ'սուրան։ Սայիճ վար կ'ցատկէ, ձիերը զսպելու համար, բայց ոտքը սահելով կառքին տակ կ'իյնայ և գլխէն ու մարմնոյն զանազան մասերէն ծանրապէս կ'վիրաւորուի և երեկ ալ հիւանդանոցին մէջ կ'մեռնի։

ԽՈՒԺԴՈՒԺ ՈՃԻՐ.—Երեկ, ժամ 11ի միջոցները, Էյուպ, Կիւմիւշ—Սու, Արբաճըլար թաղին մէջ, Ֆէսհանէյի բանուորներէն Բաղըլ, գործաւոր Տէռէյի հետ կռուի բռնուելով, դաշոյնով մարմնոյն զանազան մասերէն ծանրապէս կը վիրաւորէ ու կ'սպաննէ իր հակառակորդը։ Ոճրագործը Պիւլպիւլտէրէի իր բնակարանը գացած միջոցին ձերբակալուեցաւ։ Զգեստներն և մէջքի գօտին արեան բիծեր կ'կրէին։

ԴՐՈՇՄԱՏՈՒՐՔԻ ՆՈՐ ԿԱՆՈՆԱԳԻՐԸ

Յօդ. 15.—Մէկ կամ երկու կամ երեք և աւելի օրինակներով չինուած փոխանակագրերու և ուրիշ առեւտրական թուղթերու շրջաբերութեան համար օրինակները միայն դրոշմատուրքի ենթակայ են. միայն թէ շրջաբերութեան չհանուած օրինակներէն մէկուն համար դրոշմատուրքին վճարուած ըլլալը չի կրնար դրոշմատուրքէ զերծ կացուցանել շրջաբերութեան մէջ գտնուող օրինակը։

Յօդ. 16.—Դրոշմաթուղթ չկրող փոխանակագրերը կամ ուրիշ առեւտրական ու շրջաբերող թուղթերն Առեւտրական Օրինագրքին 76 և 78րդ յօդուածներուն մէջ յիշուած համերաշխութեան (ֆրանս. solidarité) առաւելութիւնը չեն կրնար վայելել, այսինքն զանոնք [illegible] ընողներն երաշխաւորութենէ ազատուած ըլլալով, եթէ փոխանակագիրն ընդունող կողմը ([illegible]) չուզէ ընդունիլ զայն, ի ձեռին ունեցողն անոր փոխարժէքը քաշողէն միայն կրնայ պահանջել և անոր դէմ դատավարել, իսկ եթէ ընդունուած է, ի ձեռին ունեցողը անոր փոխարժէքը լոկ քաշողէն և ընդունողէն կրնայ պահանջել և դատ վարել, միայն թէ քաշող՝ անձն եթէ ապացուցանէ որ փոխանակագրին արժէքը վճարօրին պատրաստ էր ընդունողին քով, ի'նքն ալ ամէն տեսակ պատասխանատուութենէ ազատուած կ'ըլլայ։ Եթէ վերոյիշեալ առեւտրական թուղթերը մասամբ միայն դրոշմուած են, ի ձեռին ունեցողը ([illegible]) պակաս դրոշմուած մասին համար միայն դիմում ընելու իրաւունքէն պիտի զրկուի։

ՄԱՍՆ Գ.—Ապահովագրութիւն

Յօդ. 17.—Ապահովագրական պայմանագրերն և անոնց տեղը բռնող ամէն տեսակ մուրհակները Ցրդ յօդուածին երկրորդ հատուածին մէջ ցոյց տրուած որոշեալ տուրքերուն ենթակայ ըլլալով հանդերձ, ապահովագրողին կողմէ տրուելիք ստացագիրը կամ անդորրագիրը, ի'նչ ձեւով ալ ըլլայ, իբրեւ վարձք առնուած գումարներուն համեմատութեամբ, ի ստորեւ նշանակուած համեմատական տուրքին ևս ենթակայ պիտի ըլլայ։—Ցամաքային ու ծովային ապահովագրութիւններ, բաց ապահովագրութիւններ, փոխադրութեանց յատուկ բաժանորդական ապահովագրութիւններ, կարկուտ, սառ, ողողում և այլ սոնց նման երկրագործական արկածներու և պաճարախտներու դէմ ապահովագրութիւններ.

		100էն
200 ոսկիի ապահովագրութեան հմր.		10 փր.
200էն մինչեւ 500 ոսկիի	»	15 »
500 ոսկիէն աւելի գումարներու	»	20 »
Հրդեհի ապահովագր.—100 ոսկիի	»	10 »
100էն մինչեւ 500 ոսկիի	»	15 »
500էն » 1000 »	»	20 »
1000 ոսկիէն աւելի գումարներու	»	30 »
Կեանքի ապահովագր.—100 ոսկիի	»	5 »
100էն մինչեւ 300 »	»	10 »
300էն » 500 »	»	15 »
500էն » 1000 »	»	20 »
1000էն » 2000 »	»	30 »
2000 ոսկիէն աւելի գումարներու	»	1 ղշ.

100 ղշ.ին կոտորակը 100 ղշ. պիտի սեպուի։

Եթէ ապահովագրական պայմանագրէն զատ ուրոյն անդորրագիր ալ տրուած է, և եթէ առնչակից պայմանագրին վրայ ենթակայ եղած որոշեալ տուրքէն զատ ըստ օրինի համեմատական դրոշմաթուղթ ալ փակցուած է, անդորրագրէն դրոշմատուրք չառնուիր։ Այս պարագային մէջ, «Դրոշմի տուրքը... թուակիր և... թիւ պայմանագրէն առնուած է» խօսքը գրուած պիտի ըլլայ անդորրագրին վրայ։

Յօդ. 18. Նախորդ յօդուածին մէջ նշանակեալ թուղթերու տեսակէն ըլլալով օտար երկիրներու մէջ յօրինուած և Օսմ. երկիրներու մէջ գործածուելի եղած բոլոր վաւերաթուղթերը միեւնոյն տուրքերուն ենթակայ պիտի ըլլան։

Յօդ. 19. Բոլոր փոխադրիչ ընկերութեանց ([illegible]) կողմէ տրուած բեռնագիրներուն ([illegible]) կամ համանման թուղթերուն պարունակած ապահովագրութիւններն իբրեւ ապահովագրական պայմանագրեր նկատուելով, ըստ այնմ յատուկ դրոշմատուրքերուն ենթակայ պիտի ըլլան։

Յօդ. 20. Ամէն տեսակ ապահովագրական ընկերութիւնք, եթէ երբեք ուզեն, դրոշմատուրքի վարչութեան կողմէ ստորագրուած մասնաւոր տոմարի մը մէջ իրենց կողմէ կատարուած արձանագրութեանց վրայ պիտի կրնան կարգադրել դրոշմատուրքը։ Նոյն տետրակին մէջ պիտի արձանագրուին թէ՛ ապահովագրական ընկերութեանց կողմէ ուղղակի և թէ՛ միջնորդներու և պաշտօնեաներու միջոցաւ կնքուած առ հասարակ ամէն ապահովագրութիւնները, պայմանաժամու երկարաձգման գործառնութիւններն և ապահովագրեալ գումարին և վարձքին վրայ կատարուած յաւելումները։ Սոյն արձանագրութեանց համաձայն կատարուած դրոշմատուրքի վճարումներուն քանակութիւնը տարւոյն վերջը դրոշմատուրքի պաշտօնէից կողմէ պիտի նշանակուի յիշեալ տոմարին մէջ։

ՄԱՍՆ Դ.— Բաժնեթղթական ընկերութեանց բաժնեթուղթերը

Յօդ. 21. Կայսերական Ֆերմանով կազմուելիք ամէն տեսակ ընկերութեանց առժամեայ կամ վերջնական բաժնեթուղթերը (Ֆրանս. [illegible] actions) անուանական դրամագլխին վրայ $^1/_2$ % համեմատական դրոշմատուրքի ենթակայ են մէկ անգամուան համար, և հարիւր ղշ.ի կոտորակն ալ հարիւր ղշ. պիտի նկատուի։

Յօդ. 22. Նոյն ընկերութեանց կողմէ հրապարակ հանուելիք առժամեայ կամ վերջնական պարտաթուղթերը (Ֆրանս., obligations) իրենց անուանական արժէքին վրայ հարիւր ղշ.ին կամ հարիւր ղշ.ի կոտորակին համար 10 փր.ի հաշուով դրոշմատուրքի ենթակայ են։

Յօդ. 23. Եթէ անանուն (anonyme) ընկերութեան մը պայմանաժամն երկարաձգուի, իր անուանական դրամագլխին վրայ նորէն $^1/_2$ % հաշուով դրոշմատուրք պիտի առնուի։

Յօդ. 24. Ընկերութեան մը դրամագլուխը, մինչեւ իսկ առանց նոր բաժնեթուղթեր հրապարակ հանելու, եթէ աւելցուի, դրոշմատուրքը դրամագլխին վրայ աւելցուած մասէն կ'առնուի։

Բաժնեթուղթերն ու պարտաթուղթերը դրոշմատուրքի ենթակայ չեղող ընկերութեան մը հետ միացող ընկերութիւնք դրամագլխին յաւելեալ մասին համար նոյն դրոշմատուրքը պիտի վճարեն։ (Շար.)

ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՄԱՐԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ամէն տարի այս ատեններ առիթ կ'ունենանք ակնարկ մը նետելու «Պալքան» ապահովագրական ընկերութեան վրայ իր պաշտօնական համարատուութենէն սենելով գործառնութեանց աճումն և յառաջդիմութիւնները։ Մինչ անցեալ տարի կենաց ճիւղն 33 միլիոն ֆր. ապահովագրեալ գումարով մը կ'փակուէր, վերջացող տարին բարձրացաւ 40,757,270 ֆր.ի, որ եթէ բաղդատութեան դրուի ուրիշ ընկերութեանց ոմանց հետ, առաւելութիւնն հոս ակնյայտ է։ Հրդեհի ընդհանուր բաժինը մինչեւ վերջացող տարին կ'հասնի 3 միլիոն 574,918 ֆր.ի, զեղչելով ծախքերը, քօմիսիօններն և վճարուած վնասները, որոց համար այս ընկերութիւնը միշտ ուղղամիտ և առատաձեռն գտնուած է, յաջողութիւնն ունեցած է իր դրամագլուխը կազմող գումարն ամբողջովին բաժնետէրերուն վերադարձնելու և ասկից զատ 900 հազար ֆր.ի մօտ չահ տալ։ Բայց եթէ կայ պարագայ մը որուն վրայ կ'արժէ ծանրանալ, այն ալ այս ընկերութեան ժողովրդին օգտին մէջ իր չահը փնտռելն է։ «Պալքան» կենաց ճիւղին օրըստօրէական յառաջդիմութիւնը կ'պարտի իր պարզ, աւելորդ պայմաններով չխճողուած ապահովագրերուն և մասնաւոր, անհամեմատ կերպով աժան [illegible], որոց մէջէն բոլորովին վտարուած է երեւակայական չահաբաժիններու դրութիւնը։ Ուշագրաւ պարագայ մ'ալ որ անշուշտ գոհութեամբ պիտի դիտուի, «Պալքան»ի ընծայած դիւրութիւնն է իր յաճախորդներուն, որով յանձն առած է մինչեւ 1000 ֆր.ի ապահովագրեալ գումարով կենաց գործեր ընդունիլ, չնչին գումարի մը փոխարէն ապագայ գժբախտութեան մը առաջքն առնելով։ «Պալքան» հրդեհի և կենաց ճիւղերէն զատ ունի ծովային և արկածներու ճիւղերը, որոց խիստ դիւրամատչելի պայմանները ուշադրութեան արժանի են և արկածի ճիւղն ալ սկսած է Թուրքիոյ մէջ գործառնութիւններու։ Ընկերութեան այս տարուան չահաբաժինն եղած է 14 առ 100։ Մեզ կ'մնայ միայն յորդորել պատուարժան ընթերցողներն օգտուելու այս օգտակար դիւրութիւններէն և շնորհաւորել ընդհ. Տնօրէնը՝ Շըվալիէ Միւսիւ Օթթօ Պիլիկ որ ձեռնհասօրէն կ'վարէ ընկերութեան ընդարձակ գործառնութիւնները։ Շնորհաւորելի է նաև «Պալքան»ի Թուրքիոյ ընդհանուր ներկայացուցիչ Արշակ էֆ. Ունճեան, որ իր գործունէութեամբ և ուղղամտութեամբ կ'վայելէ հանրութեան վստահութիւնն և համակրութիւնը, զարկ տալով գործին թէ՛ հոս և թէ գաւառներն՝ որչափ կենաց, նոյնքան հրդեհի ճիւղին մէջ։ ԴԻՏՈՂ

ՔՐՈՆԻԿ ՀԱՅ. ԵԿԵՂԵՑՒՈՅ

Ինչպէս երէկ ծանուցինք, Խառն Ժողովն երէկի նստին մէջ որոշեց որ պետական պաշտօնով Պէրութի կողմերը գտնուող Գէորգ էֆ. Ասլանեան, Տնտեսական Խորհրդոյ ատենապետը, իբրեւ Պատրիարքարանի պատուիրակ Երուսաղէմ երթայ, և իրեն ընկերանայ Կարապետ էֆ. Խաչատուրեան, Պատրիարքարանի յարաբերական դիւանի տեսուչը։ Այս հաշուական քննութեան պահուն, Գէորգ եպս. Երեցեան ալ պիտի գտնուի Երուսաղէմի վանքին մէջ։ Տիգրան էֆ. Եուսուֆեան որ երեկամունքի պաքերական տկարութենէ մը կ'նեղուի՝ յայտարարած էր թէ անձնական տկարութեան պատճառաւ իրեն անկարելի էր ընդունիլ պատուիրակի պաշտօնը, և երէկ ալ Ժողովին ներկայ չէր։

Ժողովն իր երէկի նստին մէջ հաստատեց Իզմիրի Գաւառական նոր Ժողովին ընտրութիւնը, և որոշեց առաջնորդական ընտրութեան հրահանգ ղրկել Տրապզոն։ Կ'լսենք թէ Տրապզոնցիք կ'ուզեն ընտրել Տ. Ներսէս եպս. Ասլանեանը։

Ժողովը գոհութեամբ տեղեկացաւ որ Պիլեճիկի Առաջնորդ Մովսէս եպս.՝ Ազգ. Վարչութեան հրահանգին համաձայն՝ յանձն առեր է չարունակել իր պաշտօնն որմէ հրաժարած էր։

Ռոտոսդոյի Գաւառական Ժողովոյ մէկ յայտագրին վրայ, հարկ դատուեցաւ ընտրութիւն Առաջնորդին, վիճակային գործերը վարելու համար Առաջն. Տեղապահ մը ղրկել, և անոր անուանումը յանձնուեցաւ Կրօն. Ժողովին։

Ժողովն զբաղեցաւ նաև Թեմերու վերաբերեալ Առաջնորդական գործերով։

—Պատրիարքարանի կողմէ եղած յանձնարարութեան մը վրայ, փաստաբան Վաամշապուհ էֆ. Մանուկեան ուսումնասիրած ըլլալով Սամաթիոյ Ս. Գէորգ եկեղեցւոյ վերաբերեալ մէկ դատական գործը, իր ուսումնասիրութեան արդիւնքը հաղորդած է Պատրիարքարան.

— Սեբաստիոյ առաջն. փոխանորդ Տ. Սահակ Վ. Օտապաշեան մայիս 18ին Սեբաստիա հասեր և տեղւոյն պաշտօնական մարմնոց ներկայացուցիչներուն և դպրոցական ուսանողներու կողմէ դիմաւորուեր է։

— Ազգ. Հիւանդանոցի 1905 տարւոյ Պարզ Օրացոյցը վաւերացուած ըլլալով Կրթական նախարարութենէն, ի մօտոյ տպագրութեան պիտի յանձնուի։

— Սեբաստիոյ առաջն. Տ. Պետրոս արքեպս. գիր մ'ուղղած է Ս. Պատրիարքին որով կ'յայտնէ թէ Թեմական մը կ'փափաքի իր մօրաքրոջ թոռան հետ ամուսնանալ։ Ինչպէս յայտնի է, հինգերորդ աստիճանի ամուսնութիւնները չի թոյլատրեր Հայ. Առաքելական Ս. Եկեղեցին. հարկեցուցիչ պարագաներ կրնան զարտուղութիւն համարուիլ։ Սոյնիմաստ գիր մը պիտի ղրկուի Տ. Պետրոս արքեպս.ի։

—Հանգուցեալ Միքայէլ էֆ. Ցակոբեանի յուղարկաւորութեան առթիւ փոխան ծաղկեպսակի Ազգ. Հիւանդանոցին նուիրած է Գրիգոր էֆ. Կիւմիւշկէրտան 108 ղրշ.։ Ընդհ. գումար 6182։

Հայ—Հռովմէական համայնքին.— Նոր Պատրիարքին ընտրութիւնն արտօնող Կայսերական Պէրաթը Դատական Նախարարութեան ղրկուեցաւ, Պատրիարքարանի յանձնուելու համար։

ՄԱՆԱԾԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

Կ. ՊՈԼԻՍ, Մյս. 27/9 Յնս.

Սրօֆն այս օրերս խաղալու վրայ է միշտ, ոմանք կարծեցին պահ մը թէ 6 բէնսն ալ պիտի կոտրէ, բայց այդպէս չեղաւ. առջի օր երբ 6,48 բէնսի իջաւ, չատ մը գործարաններ որոնք օրտինօներ ստացած էին, անմիջապէս այս գինով բամբակ գնեցին և զանոնք գործածեցին. խնդրանքը չատցածին պէս բամբակը մէկէն 20 բունթօ վրայ դրաւ. այսօր Սրօթը 6,70 է։

Մանածին գիներն զգալի փոփոխութիւն մը չեն կրած, $^1/_8$—$^1/_{16}$ պակասի քիչ շատ օրտինօներ գործադրուեցան։

Պոլսոյ հրապարակի մանածի գործառնութիւնք այնչափ ոգեւորուած չեն, ընդհակառակը խնդրանքը պակսած է, թող որ այս եղանակին ամէն տարի ընդհանրապէս ասանկ կ'ըլլայ։

ՏԵՂԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ				
		Օ. Ո. 100էն կանխիկ		
Վաթէր Նոթիուլէ Ն.	4 Ա.	$34^1/_4$	ղրշ.	
» » »	» Բ.	$32^3/_4$	»	
» Իզմիր	» »	$36^1/_2$	»	
» Սելանիկ	» »	$36^1/_2$	»	
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ				
		Օ.Ո.100էն 61 օր պայմ.ժ.		
		կամ Օ.Ո. 2% զեղչ կանխիկ		
Վաթէր Ն.	20	55	ղրշ.	
Էքսթրա »	16—24	61	»	
» »	12—14	54	»	
ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԱՊՐԱՆՔ				
Վաթէր Ն.	4—14	37 —40	ղրշ.	
» »	20	54	»	
Էքսթրա »	12—14	$45^1/_2$—$52^1/_2$	»	
» »	16—24	56 —58	»	
ԶՈՒԻՑԵՐԻԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ				
Կարմիր Վաթէր Ն.	20	66—69	ղրշ.	
ԻՏԱԼԱԿԱՆ ԿԱՐՄԻՐ				
Կարմիր Վաթէր Ն.	20	65—66	ղրշ.	

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ ԲԱՄԲԱԿԻ

ԼԻՎԸՐՓՈՒԼ, Մյս. 27/9 Յնս.

Սրօթ 6.70 բէնս

ՏՐԱԳԻՐ ԿԵՆԱՑ

Երուսաղէմի հմուտ միաբաններէն Տ. Սերովբէ Վ. Սամուէլեանի այս գործը, հաւաքածոյ մ'է կեանքի համար անհրաժեշտ եղող պայմաններու և կանոններու, խնամքով հաւաքուած ու դասաւորուած, յոյժ պիտանի [illegible] և երիտասարդուհիներու։

Կեդրոնատեղին է Պալենց գրատունը, կ'գտնուի նաև բոլոր գրավաճառաց քով։

ԳԻՆ 5 ՂՐՈՒՇ 4—3

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Կ. ՊՈԼՍՈՅ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

ՋՐՈՅՑ ԲՈՐԴ—ԱՐԹՈՒՐԻ ԱՆԿՄԱՆ

ՅՈՒԶՈՒՄ ՍԱԿԱՐԱՆԱՑ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնս. 8.— Ստուգութեան կարօտ և ըստ երեւոյթին Ամերիկեան աղբիւրէ բխած զրոյցի մը նայելով, Բորդ Արթուր գրաւուած է Ճարոնցիներէն։ Այս զրոյցը կ'հրչի Եւրոպայի մէջ, և յուզում կ'պատճառէ սակարաններուն։

ԼՈՆՏՈՆ, 8.— Ռիւզէր Թօքիոյէ կ'հեռագրէ թէ ճարոնական չորս թնդանօթակիրներ կէս գիշերին հետազօտութիւն մը կատարեցին Բորդ Արթուրի ծոցին բերանը, և նաւահանգստին մարտկոցներուն բուռն կրակին ներքեւ ինկան։ Թնդանօթակիրներէն մին ութ հարուած ընդունելով, վնասուեցաւ։ Իր նաւազներէն մին սպաննուեցաւ և երկուքը վիրաւորուեցան։

ԼՈՆՏՈՆ, 8.— Թօքիոյէ կ'հեռագրուի առ Տէյլի Թէլէկրաֆ թէ ռուսական Կիլեաք թնդանօթակրէն զատ, Ռուսերը նոյն ձեւով ուրիշ թնդանօթակիր մ'ալ կորսնցուցած են, որ ամսոյ 4ին ընկղմեր է։ Այս լուր տեղեկագրուած է ճարոնական 4րդ տորմղիկին հրամանատարին կողմէ։

ԲԵԴԵՐՍԲՈՒՐԿ, 8.—Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը Լիաօ—Եանկէ կը հեռագրէ թէ չինական տեղեկագրերու նայելով, ամսոյ 6ին Ճարոնցիք ծովէն ու ցամաքէն միանգամայն ամենաբուռն յարձակումներ ըրեր են Բորդ Արթուրի վրայ։ Այս յարձակումներ ետ մղուեր են Ռուսաց կողմէ, և Ճարոնցիք մեծամեծ վնասներ կրելով, իրենց Գ. զօրաբանակը փճացեր է։ Լսուածներուն նայելով, Քըվանդունկ թերակղզիին մէջ Ճարոնցիներուն վիճակը չատ դժուարացեր է եղեր։ Միեւնոյն աղբիւրները կ'տեղեկագրեն նաև թէ ռուսական երկու նաւաբաժինները միացեր են Բորթ Արթուրի առջեւ, ինչպէս նաև նաւային ճակատամարտ մը տեղի ունեցեր է, որու միջոցին Ճարոնցիք չորս մեծ մարտանաւ կորսնցուցեր են։

ՄՈՒԿՏԷՆ, 8.—Ռուս հեռագրական Գործակալութիւնը կ'ծանուցանէ թէ ճարոնական 9 մարտանաւեր ամսոյն 7էն ի վեր կ'ռմբակոծեն Սիէ—Նոյէ—Ջէօնի և Քայչուի նաւահանգիստներուն մինչեւ գտնուած ծովեզերքը (Լիաօ—Դոնկի ծովածոցին մէջ)։

ԹՕՔԻՕ, 8.—Պաշտօնապէս կ'հերքուի Շիքիշիմա-յի ընկղմած ըլլալուն զրոյցը։

ՎԻԵՆՆԱ, 8.—Պատուիրակութեանց նստաշրջանը փակուեցաւ «Կեցցէ՛ կայսր. կեցցէ՛ թագաւոր» խանդավառ աղաղակներով։

ԼՈՆՏՈՆ, 8.— Ֆրիտրիխ արհիդուքսը, որ յանուն Ֆրանց—Եօզէֆ կայսեր՝ Էտուարտ թագաւորին կ'բերէ աւստրիական ճառ բանակին Մարէչալութեան մականը, միջօրէէն ետքն հոս հասաւ, և կայարանին մէջ յոյժ հանդիսաւորապէս ընդունուեցաւ Կալլէսի իշխանէն և Քօննօդի դուքսին կողմէ։ Փոխանակուած ողջոյնները չատ սիրալիր եղան։ Ցետոյ Արհիդուքսը Կալլէսի իշխանին և Քօննօդի դուքսին ընկերակցութեամբ, Պըքինկէմի պալատը գնաց, ուր ողջունուեցաւ արքայական ամոլին կողմէ։

ՆԱՍԻՕՆԱԼԻ ԵՒ ՖՈՒՆՆԻԿԻ

ԼԻԶՊՈՆ, Յնս.8.—Օվիէտոյի հանքերուն մէջ ծանր պայթում մը յառաջ եկաւ ծխողի մը անխոհեմութեան պատճառաւ։ 25 գործաւորներ մեռան։

ՊԵՐԼԻՆ, 8.— Գերմանիոյ և Աւստրիոյ միջեւ առեւտրական դաշնագրին կնքումը մեծ դժուարութեանց կ'բախի։

ԱԼԱՆՍՕՆ, 8.— Մեծամեծ ողողումներ պատահեցան Օրնի և Սարթի գաւառներուն մէջ։ Բազմաթիւ տուներ փլան բուռն մրրիկի մը միջոցին։ 17 դիակներ գտնուեցան։

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

(ԼՈՒՐԵՐ ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ԹՂԹԱԲԵՐՈՎ. ՅՈՒՆԻՍ 7.)

ԽԱՄԱԿԱԴԱ ՄԱՐԷՇԱԼ ՓՈԽԱՐՔԱՅ ՄԱՆՋՈՒՐԻՈՅ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնս. 6.

Մօրնինկ Բոսթ կ'իմանայ Շանկայէ թէ Մարէշալ Եամակադա կայսերական հրամանաւ փոխարքայ անուանուեցաւ ճարոնական զօրքերէ գրաւուած երկիրներուն։

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԿԱՐԾԻՔՆ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՄԷՋ

ԼՈՆՏՈՆ, Յնս. 6.—Եամակադա մարէշալին վերին հրամանատարութեան կոչուիլն Ամերիկայի մէջ նշան կ'համարուի թէ պատերազմին մեծ շրջանին վախճանը մօտ է։ Ուաշինկդընի մէջ, պաշտօնական լուրերուն նայելով, կ'կարծուի թէ Յնս. 10—15ին Բորդ Արթուր պիտի իյնայ, Յունիսի վերջին Ռուսերը պիտի վտարուին Լիաօ—Եանկէ, որով պիտի վերջանայ պատերազմին առաջին շրջանը։ Երկրորդ շրջանն է Վլատիվօսդօքի գրաւումը, ուրկէ ետք, ճարոնական զօրքերն իրենց ձմեռնային բանակետը պիտի քաշուին։

ԲՈՐԴ ԱՐԹՈՒՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 6.

Կացութիւնը ժամէ ի ժամ կ'անձկանայ Բորդ Արթուրի չուրջ։ Յնս. 2ին 3 քիլօմէթր ճամբու հեռաւորութիւն կար երկու թշնամի բանակաց միջեւ։ Տալնիէ Ջիֆու համնող Ջինացիք կ'պատմեն թէ ճարոնական բանակը Տալնի ցամաք հանուած զօրքերով ուժովցած, գրաւելով Դվինկ—Ջինկ և Սանզիմօ վայրերը, (Տալնիի հարաւակողմը) արեւելեան ծովեզրի ճամբով Բորդ Արթուրի վրայ կ'քալէ։ Ճարոնական բանակին հետեւած ճամբուն մէկ կողմը բարձր լեռներ են և միւս կողմն ալ ծովն է, ուրկէ ճարոնական թնդանօթակիրներ կ'պաշտպանեն իր կողը։ Յնս. 2ին Ճարոնցիք մինչեւ եօթ մղոն մօտեցան Բորդ Արթուրի պաշտպանողական արտաքին գիծերուն. առկէց 3 մղոն հեռու ռուսական բանակը պատրաստ կ'սպասէր Ճարոնցիներուն յառաջխաղացման դիմադրելու։ Այդ տեղ կռիւ մը կ'սպասուէր որ թերեւս այսօր կ'ըլլայ, ինչպէս կ'կարծուի Չիֆուի մէջ։ Ճարոնցիք իրենց գործողութեան խարիսխը Տալնիէ Դալիէնուան փոխադրեցին։ Մեծ նաւերը դուրսն և փոքրերն ալ ներքին նաւահանգստին մէջ կեցած են։ Փոքր նաւերով չարունակ զօրք կ'հանուին Տալնի, որք հաւանաբար Բիցէվոյէ կամ Ելիօդ կղզիներէն կուգան, ուր ճարոնական սպայակոյտը համախմբել տուած էր զանոնք։ Ջինացիք կ'պատմեն թէ իրենցմէ չատեր անօթութենէ չմեռնելու համար Բորդ Արթուրի ռուսական գիծերէն փախչիլ փորձած ատեն, գնդակահար սպաննուած են։ Տալնիէ Չիֆու համնող ճարոնցի թղթակից մը ըսաւ թէ ճարոնական բանակն այսօր կէս օրին սկսաւ յառաջանալ, բայց իր ըսածին նայելով Ճարոնցիք դեռ 20 քիլոմէթր հեռու են բերդաքաղաքէն։ Ճարոնական զօրքերը թերակղզւոյն երկու կողմն եզերքին երկայնութեամբ կ'յառաջանան։ Նոյն թղթակցին ըսածին նայելով արեւելեան կողմի եզերքէն յառաջացող զօրաբաժինն յունիս 3ին մեծ կռիւ մ'ունեցեր է Ռուսաց հետ Բորդ Արթուրէ 15 մղոն հեռու, բայց կռիւին ելքն անծանօթ է իրեն։ Ջինական առագաստանաւ մը որ յունիս 3ին ու 4ին Բորդ Արթուրի առջեւ կ'սպասէր հով չըլլալուն համար, լսած չէ այն մեծ պայթումներուն ձայներն որք ծանուցանուեցան պաշտօնապէս. բայց 4ին կանոնաւոր հրացանաձգութեան մը ձայները լսեր է։ Առագաստանաւէն տեսնուած են ճարոնական հինգ թորփիլանաւաններ, որք տեսողութենէ հեռանալնուն պէս պայթում մը տեղի ունեցեր է, ուրկէ կ'մակաբերուի թէ անոնցմէ մին ծովային ականի մը զարնուած ըլլայ։ Յունիս 3ի գիշերը Տալնիի կողմէն թանձր մուխերու և հրեղէն սիւներու բարձրացումը տեսնուեր է։ Ուրիշ աղբիւրէ առնուած լուրերու նայելով Տալնիի մօտ ամսոյս 2, 3 և 4ին անընդհատ ընդհարումներ տեղի ունեցեր են։ Ճարոնցիք յայտնապէս չեն ուզեր ճակատամարտի բռնուիլ Ռուսաց հետ, զի բերդաքաղաքին վրայ միահաղոյն յարձակման կ'պատրաստուին, և այս պատրաստութիւնն ալ այսօր՝ Բչ. աւարտած պիտի ըլլայ։

ՃԱՐՈՆԱԿԱՆ Ա. ԲԱՆԱԿԸ.—Լնտն, Յնս. 6.—Զօր. Քուրօքիի բանակէն կարեւոր նոր լուր չկայ։ Զօրավարը, որուն Ռուսերէն գերի բռնուած ըլլալուն զրոյցը տարածուած էր Շբ. օր Բեդերսպուրկի մէջ, կ'հեռագրէ թէ Ֆէնկ—Հօանկ—Չէնկէ Սայմացի ղրկած հետազօտիչ զօրքերն ամսոյս 3ին Հվինկայլինկի արեւմտեան կողմը 600 ձիաւոր Ռուսաց հանդիպեր և հալածեր են զանոնք մեծ կորուստ պատճառելով անոնց։ Ճարոնցիներուն կորուստն է մէկ մեռեալ և 3 վիրաւոր։

ՌՈՒՍԻԱ ՀԱՇՏՈՒԹԻՒՆ Կ'ՈՒԶԷ.—? Լնտն, Յնս. 6.—Լուր կայ թէ Ռուսիա կ'փափաքի ժամ առաջ վերջ տալ պատերազմին և տրամադիր է ընդունիլ Ճարոնի այն առաջարկները, զոր ըրած է պատերազմի ծագումէն առաջ։ (Այս անհաւանական լուրը Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ Լոնտոնէն հեռագրով ստացեր է իր թղթակցէն։ Ծ. ԽՄԲ.)

ԱՆԳԼՈՌՈՒՍ ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆԸ ԴԻՊԷԴԻ ԽՆԴՐՈՅՆ ՎՐԱՅ.—Լնտն, Յնս. 6.—Բեդերսպուրկէ կ'ծանուցուի թէ Ռուսիոյ և Անգլիոյ միջեւ բանակցութիւնք տեղի կ'ունենան Դիպէդի և անգլ. արչաւախումբի գործողութեանց վրայ. առ այժմ այս մասին լուր չկայ հոս, բայց հաւանաբար Խորհրդարանին մէջ յայտարարութիւններ պիտի ըլլան այս մասին։ Արդէն Դիպէդի արչաւանքին սկիզբէն ծանուցուեցաւ որ Անգլիա երկրակալութեան նպատակ չունէր, և պիտի գոհանար առեւտրական և հաղորդակցութեան դիւրութեան համար արդէն գոյութիւն ունեցող դաշնագիրներուն գործադրութեամբը։

ՈՂՈՂՈՒՄՆԵՐ Ա'ՄԵՐԻԿԱ.— Նիւ-Եօրք, Յնս. 6.—Տեղատարափ անձրեւներ մեծ ողողում պատճառեցին Ս. Լուիի մէջ, և արուեստահանդէսին մեծ մասը ջուրերուն մէջ մնաց։ Քանսասի նահանգին մէջ ողողումներն ու վնասներն աւելի մեծ են, մանաւանդ հարաւային քաղաքաց մէջ, ուր գետերը քանի տարիէ ի վեր այսչափ յորդած չէին։ Շատ կամուրջներ քանդուեցան, հունձքերը փճացան և չատ անձեր ջրամոյն եղան։

(Նոյէ Ֆրայէ Բրէսէ, Յունիս 7.)

ՃԱՊՈՆ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ ՆԱՒ Կ'ԳՆԵՆ

Սանդըփակոյէ լուր կ'տրուի անգլիական թերթերուն թէ Չիլի իր բոլոր մարտանաւերը Ճարոնի ծախեց։ Մարտանաւերը մօտերս Ճարոն պիտի մեկնին։ Միւս կողմէ, գերման մասնագիտական թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ Հոլլանտ գերման մեծ նաւաձիգը, որուն շինութիւնն անցեալ տարի աւարտեցաւ, և քաշելու մեծ զօրութիւն ունի, Ռուսիոյ ծախուեցաւ։ Զարմանք կ'յայտնուի որ Համպուրկ—Ամերիկա չոգենաւային ընկերութիւնք սիրայօժար Ռուսիոյ կ'ծախեն իրենց անդրատլանտեան փառաւոր չոգենաւերը։ Արդէն սպանեամերիկեան պատերազմին ժամանակ Համպուրկ—Ամերիկա չոգենաւային Ընկ.ն երկու խոշոր նաւեր վաճառեց Ռուսիոյ։ Նաւերը Քաւիրէ ղրկուեցան, որպէս զի յածանաւի վերածուին և սպառազինուին։ Բայց երբ սպանիական նաւատորմը փճացաւ ի Մանիլա և Քուպա, ա՛լ պէտք չմնաց այն նաւերուն, և խաղաղութեան կնքումէն վերջ ընկերութիւնը նորէն գնեց զանոնք չնչին գիներով։ Բայց հիմա տարբեր տեսակէտով է որ գերման չոգենաւային ընկերութիւնք կ'փութան իրենց նաւերը ծախելու։ Գերման չոգենաւային ընկերութիւնք համոզուած են որ նաւերու արդի մեքենաները թիւրպինի դրութեան վերածելու մասին Անգլիոյ մէջ եղած փորձերը պիտի փոխեն չոգենաւի արդի ձեւը։ Հետեւաբար, ապագայի կանխատեսութեամբ է որ Համպուրկ—Պրէմէնեան չոգենաւային ընկերութիւնք կ'սկսին ծախել իրենց նաւերը։ Թան, Յունիս 6

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Ղալաթիոյ Սակարանի կիսամեայ հաշուեյարդարութեան վերջնական սակերն են Քոնս. 40 ղշ. Ռէբօր, իսկ Երկ. 13 $^3/_4$ մնդմ. Ռէբօր. հաշուեփակ նոյն։

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	91 24
Ամէնէն բարձր գին	»	91 27
Ամէնէն վար գին	»	91 17
Ռումելի երկաթուղի	Ֆր.	120 75
Ամէնէն բարձր գին	»	121 —
Ամէնէն վար գին	»	120 75
Թրամվայ	»	112 —
ԲԱՑՈՒՄ, 27 Մայիս		
Օսմանեան Միացեալ	Օ.Ո.	91 24
» » ժամ 6ին		91 19
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	120 75
» » ժամ 6ին		119 $^5/_8$
Հելլենեան պարգեւատոմս Թուղթ	Ֆր.	433 45
Ռէժիի բաժնեթուղթ	Օ.Ո.	15 75
Եգիպտ. Քրէտի Ֆոնսիէ Ա.	Ֆր.	277 50
» » » Բ.	»	267 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	510 —
Անատօլուի Երկթ. պրտթ.	»	526 —
» » բժնթ.	Ա.Ո.	12 05
Թրամուէյ բաժնեթ.	Ղրշ.	612 $^1/_2$
» Թունելի	»	202 $^1/_2$
» պարտաթ.	Ֆր.	482 —
Տէրքոս Ջուրի Ընկ.	»	258 —
Քարափ Իզմիրի	»	565 —
Թէմլքէքի բաժնեթուղթ A	»	27 —
» » B	»	18 —
» պարտաթուղթ	»	450 —
Շիրքէթի Խայրիյէ	Օ.Ո.	30 —
Հելլենական 5% 1881	Ֆր.	230 —
Թրամվայ	»	111 —
Բաժնեթուղթ Լաւրիոնի	»	50 50
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ.Ո.	4 52$^1/_2$
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քոնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ.Ո.	3 — 2.50
» ութ օրուան	»	8 — —
Ռումելիի Երկթղ. »	Ֆր.	2 — —

ՕՍՄ. ՊԱՆՔԱՅԻ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ

	ՎԱՃԱՌՈՒՄ	ԳՆՈՒՄ
Լոնտոն 3 ամիս	110 37$^1/_2$	109 37$^1/_2$
» չէք	110 17$^1/_2$	109 37$^1/_2$
Բարիզ 3 ամիս	22 70	22 90
» չէք	22 80	22 90
Պերլին մարք	18 48	18 58
Վիեննա քուրօն	21 70	21 80

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ		
Անգլիական ոսկի	ղրշ.	109 38
20 ֆրանքնոց	»	87 16
20 մարքնոց	»	107 05
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 —
Քրիմեց	»	51 05
Մէճիտիյէ արծաթ	»	108 03
Նոր Մէթալիք	»	103 30
Պեշլիք	»	103 20
Ռուսլ Թղթադրամ	»	8 63

Անթըլ Ա. Անթըլեան, Ղալաթիա.

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ, Յունիս 8		
Օսմանեան Միացեալ բաց.	Ա.Ո	83 37
» » գոց.		83 37
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	13 37
Եգիպտական Միացեալ	»	104 50
Այտընի Երկաթուղի	»	— —
Անգլ. Քոնսոլիտէ Գ.Կ.	»	90 63
Փոխառութիւն Գասապա	»	89 50
Պուլկր. Փոխառթ. 1888	»	93 —
» » նոր 1892	»	92 50
Հելլենական 1881	»	35 75
» Մօնօբոլ	»	47 25
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 31$^1/_4$
Թրամվայ	»	4 37
Ճարոնական 4%	»	75 87
Դրամազեղչ	»	3 —
ԲԱՐԻԶ, Յունիս 8		
Օսմանեան Միացեալ բաց.		84 65
» »		84 67
Ռումելիի Երկաթուղի	Ֆր.	122 75
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	587 —
Օսմ. Մաքս. Նոր Փոխառ. 4%	»	457 —
Ռէժիի բաժնեթուղթ	»	359 —
Ֆրանս. Ռանթ 3%	»	98 05
Քրէտի Լիօնէ	»	1105 —
Պանք տը Բարի	»	1131 —
Սպանիական արտաքին	»	85 77
Իտալական Ռանթ	»	103 65
Ռուսական 3% 1891	»	73 50
» 4% 1901	»	89 90
Թրամվայ	»	111 —
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 18$^1/_2$
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի		3 —
ՎԻԵՆՆԱ, Յունիս 8		
Փոխան. Բարիզի վրայ	քուրօն	95 15
» Լոնտոնի վրայ	»	239 40
Ռումելիի Երկաթուղի	»	128 50
Օսմ. Ռէժի	»	330 —
Դրամազեղչ		3 $^1/_2$
ՊԵՐԼԻՆ, Յունիս 8		
Օսմ. Միացեալ		82 50
Անատօլուի Երկ. պարտաթ. մարք		103 50
» » բաժնթ. 60%	»	96 20
Ռումելիի Երկաթուղի	»	128 —
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 30$^1/_2$
Ջէնարանի փոխառութիւն 1903		85 40
Դրամազեղչ		4 —

ՕՍՄ. ԿԱՅՍ. ՊԱՆՔԱ

ԱԶԴ.— 5% Օսմ. մաքսային փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կ'ծանուցուի թէ այդ պարտաթուղթերուն թիւ 24 կտրօնները, որոնց պայմանաժամը 1898 յուլիսին կ'լրանայ, ջնջուած պիտի նկատուին, եթէ չգանձուին մինչեւ յառաջիկայ 30/13 յուլիս։ 6—1

* *

1896ի 5% փոխառութեան պարտաթուղթերէն ունեցողներուն կ'ծանուցուի թէ այդ պարտաթուղթերուն 4 թիւ կտրօնները, որոնց պայմանաժամը կ'լրանայ 1898ին, ջնջուած պիտի նկատուին, եթէ չգանձուին մինչեւ 30/13 յուլիս 1904։

6—1

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԻՒՆ